

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статистичний збірник. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/> (дата звернення: 20.03.2024).
2. Місцеві бюджети та фінанси. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.ua/> (дата звернення: 30.03.2024).
3. Державний вебпортал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 05.04.2024).

Підхомний О. М.

д-р екон. наук, професор, професор
кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

Ревак І. О.

д-р екон. наук, професор, професор
кафедри соціально-гуманітарної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКІВ НЕЛЕГАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Національна оцінка ризиків нелегальних фінансових операцій є критично важливою функцією державних, суспільних і міжнародних управлінських систем, що стосується виявлення та пом'якшення ризиків, пов'язаних з фінансовими злочинами. В умовах воєнного стану низка ризиків може посилитись, що потребує вдосконаленої методології для виявлення унікальних загроз і вразливостей, які виникають у такі часи, адже за цих обставин широко відомих у світі методологій оцінки ризиків [1–5] може бути недостатньо, що потребує переосмислення апробованих у мирний час підходів.

Мета роботи. Метою роботи є дослідження особливостей удосконалення наявної в Україні методології [6] Національної оцінки ризиків нелегальних фінансових операцій саме в умовах воєнного стану. Лише виявляючи ці особливості, можливо запропонувати стратегії та підходи, які можуть підвищити ефективність і результативність процесів оцінки ризиків у періоди підвищеної актуальності проблем безпеки.

Основна частина. Виконуючи міжнародні зобов'язання із проведення Національної оцінки ризиків відмивання нелегальних доходів, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення, відповідним українським фахівцям необхідно врахувати унікальні виклики, пов'язані з воєнним станом, як-от обмежений доступ до інформації, підвищена нестабільність фінансової системи і створення механізмів швидкого реагування. За умови значного зростання навантаження на персонал правоохоронних органів все ж вкрай важливими є міжвідомча спів-

праця, обмін інформацією та координація діяльності для посилення ефективності зусиль з оцінки ризиків.

Наявність спонсорованого державою-агресором тероризму створює унікальну проблему для методології Національної оцінки ризиків, вимагаючи інноваційних підходів для точної оцінки та пом'якшення пов'язаних ризиків. Це визначає важливість інтеграції геополітичного аналізу в методологію Національної оцінки ризиків для виявлення взаємозв'язків країн або організацій, відомих як спонсори тероризму, та оцінки потенційного їх впливу на національну фінансову систему. Такий аналіз може стати основою розробки індикаторів для визначення непрямой фінансової підтримки, яку надають державні спонсори тероризму, наприклад, незвичайних фінансових потоків або моделей, що вказують на незаконні канали фінансування. Принципово новим із позицій наявних методологій Національної оцінки ризиків має бути використання методів моделювання ризиків на основі сценаріїв для оцінки потенційного впливу спонсорованого державою тероризму на фінансову систему за різними гіпотетичними сценаріями, що дало б змогу вживати проактивних заходів.

На принципово новий рівень виходить важливість питання про посилення міжнародного співробітництва для забезпечення виконання санкцій проти держав-спонсорів тероризму, пом'якшення їх здатності використовувати фінансові системи в незаконних цілях. Вирішення проблем санкційної політики у межах Національної оцінки ризиків потребує багатогранного підходу, зокрема динамічного аналізу системи санкцій, оцінки вторинних ефектів, розширених механізмів збору даних, моделювання ризиків на основі сценаріїв, а також постійного моніторингу та адаптації. Використовуючи ці стратегії, органи влади можуть краще визначати, оцінювати та пом'якшувати фінансові ризики, пов'язані з політикою санкцій, сприяючи національній безпеці та фінансовій стабільності.

Транснаціональна організована злочинність створює значні виклики національній безпеці, особливо під час війни, що вимагає комплексного підходу в межах Національної оцінки ризиків для вирішення пов'язаних проблем. Це надзвичайно актуалізує інтеграцію аналізу охоплених війною регіонів у методологію Національної оцінки ризиків для виявлення сфер підвищеної вразливості до транснаціональної організованої злочинності, включно з торгівлею зброєю, контрабандою наркотиків, культурних цінностей і торгівлею людьми. Відповідні дослідження мають обґрунтовувати напрями фінансування ініціатив щодо посилення спроможності правоохоронних органів, органів прикордонного контролю та фінансових установ у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю під час війни, одночасно сприяючи координації та співпраці між відповідними зацікавленими сторонами.

Серед внутрішніх чинників країни корупція та розкрадання бюджетних коштів становлять найбільшу загрозу національній безпеці та цілісності фінансової

системи, особливо під час війни. Контроль ризиків корупції та розкрадання в умовах війни вимагає багатогранного підходу, включно з виявленням вразливих секторів, посиленнями процедурами належної перевірки, механізмами захисту викривачів, посиленням нагляду та підзвітності, а також заходами судового переслідування та правозастосування. Інтегруючи ці стратегії на основі адекватної оцінки ризиків, держава може точніше визначати та пом'якшувати ризики, пов'язані з корупцією та розкраданням під час війни.

Висновки. Методологію Національної оцінки ризиків нелегальних фінансових операцій необхідно постійно вдосконалювати та адаптовувати для ефективної роботи в умовах воєнного стану. Визнаючи особливості кризового середовища та використовуючи удосконалений аналітичний інструментарій, органи влади можуть ефективніше захищати фінансову систему, боротись із незаконною діяльністю та підтримувати цілісність фінансового сектору навіть під час війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The International Monetary Fund Staffs' ML/FT NRA Methodology. 2018. URL: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Risk_Assessment_IMF.pdf (дата звернення: 19.04.2024).
2. The World Bank Risk Assessment Methodology. 2022. URL: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Risk_Assessment_World_Bank.pdf (дата звернення: 19.04.2024).
3. National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment. 2023. URL: <https://rm.coe.int/16806eec37> (дата звернення: 19.04.2024).
4. Supranational risk assessment on money laundering and terrorist financing (SNRA). 2016. URL: <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/2016-12-12-session-iii-1500-1630-kallina-simeonoff-european-commission.pdf> (дата звернення: 19.04.2024).
5. OSCE Handbook on Data Collection in support of Money Laundering and Terrorism Financing. National Risk Assessments. 2012. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/7/96398.pdf> (дата звернення: 19.04.2024).
6. Методика національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні. 2021. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/%D0%9D%D0%9E%D0%A0%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/metodyka2021.pdf> (дата звернення: 19.04.2024).